

studie geringe zou het skelliker Kerken aan deze den zich en het odes dit zelfs de komen, dat tot een nit-tn werd die het isiteiten zou men niet eens ud noo- kan dit is zooge- personen heusche college examen een om som aan kloopen, mogelijk niemad Dat — dwaasheid dat hier schreven tie, er is overtu- e opinie, wanneer Waar nu i, die op n aange- leen aan was het de Ker- an haas promo- thans in en slaat geheel voorbeeld lijk gaan den dam dere zal Synode ologische oe onbe- er bij de bede: erde jus- ten, of ge ologische beter is iemender eenvoudi- d om het fessoren, node aan men mag nen. En ven, dan ordeelen, noot niet telt, om Zoo voelt Synode dan voor n hoe het ich goed id is, dat

is immers door Calvijn en onze Kerkenorde aan de Kerken toegekend, waarom zou de Synode dan van dit recht geen gebruik mo- gen maken door haar school te machtigen het doctoraat uit te reiken?

Het is daarom wel noodig, dat eerst eens onderzocht worde, wat Calvijn en op zijn voetspoor onze Kerkenorde met dat zoogenaamde kerkelijke doctoraat bedoeld hebben, omdat hieromtrent nog veelzins misverstand bestaat. Gaat men na wat Calvijn in zijn Institutie en zijn commen- taren op Hand. 13:1, Rom. 12:7, 1 Cor. en Ef. 4:11 van dit doctorenambt zegt, dan blijkt, dat hij op grond van Ef. 4:11, waar de Apostel z. i. van herders en leeraars (doctoren) als twee onderscheiden ambten spreekt, het doctoraat van het gewone predikambt onderscheidt. Wel is aan beide ambten volgens hem gemeen, dat ze het Woord hebben uit te leggen, maar ze doen dat toch op onderscheiden wijze, en hun verhouding tot den geheelen kerkelijken dienst is een andere. Een predi- kant is geroepen krachtens zijn ambt het Woord voor de gemeente te bedienen, de Sacramenten uit te reiken, de kerk te regeren en toezicht uit te oefenen; ze zijn daarom ook steeds aan een bepaalde gemeente verbonden. Dit alles nu, verklaart Calvijn, vindt bij het doctorenambt als zoodanig niet plaats. Een doctor is niet geroepen om toezicht te oefenen, de Sacramenten te bedienen, vermaningen en opwekkingen uit te spreken; zelfs mag hij zonder een afzonderlijke roeping door de ge- meente, niet eens het Woord bedienen. Hij wordt dan ook niet aangewezen om voor een bepaalde gemeente te zorgen, maar om de geheele Kerk van Christus te onderwijzen, en bepaaldelijk om de a.s. Dienaren des Woords op te leiden voor hun ambt. Door wie deze Dienaren moeten worden aangesteld en hoe ze aan hun Doctorenambt moeten komen, zegt Calvijn noch in zijn Institutie noch in zijn Com- mentaren. Ook de door Calvijn opgestelde Kerkenordeningen van Geneve van 1542 en 1561 verspreiden op dit punt niet veel licht, al blijkt er wel nader uit, wat Calvijn eigenlijk met dit doctorenambt bedoeld heeft. In de Kerkenordening van 1542 neemt hij dit doctorenambt op onder de kerkelijke diensten, die de Heere heeft ingesteld om zijn Kerk te regeren; en verklaart hij, dat het hun eigenaardige taak is om de geloovigen te onderwijzen in de gezonde leer, opdat de zuiverheid van het Evangelie niet bedorven worde, hetzij door onwetend- heid, hetzij door verkeerde meeningen. Nog nader voegt hij er dan aan toe, dat hij onder dit doctorenambt de behulpelen en onderwijzingen verstaat, die de leer van God moeten bewaren, en zorgen, dat de Kerk niet ontbloeit worde door gebrek aan herders en leeraars, m. a. w., om het in één voor ieder begripelijk woord uit te drukken, dat deze doctorendienst is de dienst der scholen. Dan over den schooldienst han- delende, spreekt Calvijn in de eerste plaats over dien schooldienst, die vol- gens hem 'het meest tot het predikambt nadert en het nauwste aan de regering der Kerk verwant is', n. l. het professoraat in de Theologie of de colleges, die gegeven moesten worden over de uitlegging van het Oude en Nieuwe Testament; terwijl ver- volgens ter sprake komt de school, die diende om de leerlingen voor het volgen dezer colleges voor te bereiden, d. w. z. het gymnasium met de propaedeutische. Het pro- gram, dat Calvijn hierna in 1542 reeds ontworpen had, is te Genève echter eerst verwezenlijkt geworden in 1559, toen door de Overheid aldaar de Academie is opge- richt, die bestond uit, wat wij zouden noemen, een gymnasium met enkele daarbij benoemde professoren voor de Theologie en de Letteren, welke laatste dan te zaam vormden de zoogenaamde publieke school. In de nieuwe redactie der Kerkenorde van 1561 wordt woordelijk overgenomen het- geen de redactie van 1542 over het docto- renambt zei, alleen wordt thans ter nadere toelichting verwezen naar de 'ordre des écoles', d. w. z. naar de wetten, die Calvijn in 1559 voor de op te richten Akademie had ontworpen en die door de Overheid waren goedgekeurd. Slaat men deze Akademische wetten op, dan ziet men, hoe hier metter- daad werd voorgeschreven, dat er lecteurs publics wij zouden zeggen professoren, zouden wezen, die onderwijs hadden te geven aan de studenten in de exegese van het Oude en Nieuwe Testament. De doctorendienst of het zoogenaamde kerkelijke doctoraat was dus, zooals uit de nadere praktische uitwerking blijkt, volstrekt niet door Calvijn bedoeld als een afzonderlijk kerkelijk ambt, maar Calvijn verstond hier- onder niet anders dan wat wij zouden noemen de professoren in de Theologie. Een ander soort 'kerkelijke doctoren' heb- ben onze Gereformeerde Kerken dan ook nooit gekend, en we zullen een volgend maal zien, dat ook onze Kerkenorde met dien dienst der doctoren in de Kerk niets anders heeft bedoeld dan het professoraat in de Theologie. Met welk recht een pro- fessoraat aan een Hoogeschool, die niet eens van de Kerkuitgting, toch door Calvijn en onze Kerken onder de diensten der Kerk gerekend werd, zal dan tegelijk worden aangehouden.

Dr. H. H. K.

Leestafel.

1. HANDBOEK TEN DIENSTE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND VOOR HET JAAR 1914. 26ste Jaargang. Oosterbaan & Le Comtre. Goes.

2. NEDERLANDSCH ZENDINGJAARBOEKJE VOOR HET JAAR 1914. Met Bijlage: Verklarende woordenlijst van Maleische en andere inlandsche woorden, welke in Zendingsliteratuur kunnen voorkomen. Uitgegeven door den Boekhandel van den Zendingstudie Raad. Den Haag.

3. JAARBOEKJE TEN DIENSTE VAN DE CHRISTE- LIJKE JONGELINGSVEREENIGINGEN IN NEDERLAND,

samengesteld door Dr. J. E. VONKENBERG en JAC. VAN OVERSTEEG. 23e jaargang. Bureau van Uitgave te Zwijndrecht.

Als deze LEESTAFEL de HERAUT-lezers bereikt, zal het jaar 1914 reeds de eerste MAART- week zijn ingeschoten. Ik geef grif toe, dat daarmee de tijdgrens voor het aankondigen en bespreken van 'Jaarboekjes' is overschreden.

Het is laat.

Toch heb ik voor dit mijn laat-komen een aantal zeer aannemelijke verontschuldigen, waaronder wel de meest pakkende is mijn, beel de FEBRUARI-aand door, over Dr. R. H. WOL- TERS boek schrijven.

In de vaste overtuiging echter, dat, bij al de liefde voor hun papieren kinderen, de samen- stellers van de hierboven genoemde JAARBOEK- jes, en dat ook de in de JAARBOEKjes een begrijpelijk belang stellende lezers van de HERAUT zullen denken: 'ja dat boek moest wel eerst', zal ik nu maar gemoedigd van wal steken.

Ik begin, zooals voegzaam is, gelijk een mijner goede kennissen pleegt te zeggen, met de Kerk, met onze Kerk en dus met het jaarboekje, dat zich liet wat zwaarwichtig noemt: 'Handboek' ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Dat 'ten dienste' mag gerust op den titel staan, want metterdaad is voor de 'Gerefor- meerde Kerken in Nederland' dit boekje zeer dienstig.

Gelijk in de twee andere boekjes vindt men ook in dit een KALENDER met wat daar zoo bij hoort, en zoo'n kalender is zeker nuttig.

Maar, daar zal ik het nu niet over hebben.

Het 'dienstige' van deze periodiek zit 'n voor de Kerken toch meer in de andere rubrieken. In de STATISTIEK met haar AAN- HANGSEL; in ONDERWIJS, BARMHARTIGHEID, VEREENIGINGEN; en dan ook in de rubriek: IN MEMORIAM.

Aan de EERSTE dezer drie Rubrieken, zeker de meest dienstige, is dan ook ditmaal weer groote zorg besteed. De Samenstellers, — die zich niet noemen, maar waar ik de heeren OOSTERBAAN en LE COMTRE zelf op aan zie, — schrijven daaromtrent: 'Tal van wijzigingen moesten in de Statistiek worden aangebracht, die wij recht- streeks van de Kerkeraden verzochten, en, op enkele uitzonderingen na, verkregen.'

Dit 'op enkele uitzonderingen na' wekt, vergeleken met wat de Samenstellers nog verleden jaar schreven, het vermoeden, dat over het geheel, de Kerkeraden op het stuk van inlichtingen voor de heeren OOSTERBAAN en LE COMTRE wat toeschietlijker zijn geworden.

Deze STATISTIEK, die voortweg het grootste deel van het boekje vult, geeft alles wat men redelijkerwijze verlangen kan.

Geordend naar de Provincien, — FRIESLAND en ZUID-HOLLAND met haar N. en Z. gedeelte — en dan weer in iedere provincie, naar de classe waartoe zij behooren, wordt van ieder der kerken aangegeven het burgerlijk zielestal van de plaats waar zij gevestigd is; het Nr. waaronder zij bij de regering bekend staat; het jaar waarin zij na 1834 tot reformatie kwam; het getal harer leden; de predikanten, die haar dienen of gediend hebben; en eindelijk haar adres.

De kerken, die niets van zich lieten hooren, 'de enkele uitzonderingen', staan met een zwart strekje geteekend.

Verder vindt men in deze Statistiek de namen der verschillende DEPUTATEN; een alfabetische lijst van de KERKEN en een van de PREDIKAN- TEN; een opgave van de Proponenten en een van de Predikanten, die dit jaar 40 en meer dienst- jaren zullen hebben vervuld; en dan nog een van Predikanten, die in 1913 overleden zijn.

Op het einde geeft zij een 'Statistisch Over- zicht' waaruit blijkt, dat in de 14 classen zijn: 693 kerken, 5518 dienstdoende predikanten, 169 vacatures, 45018 leden waarvan 166348 ten Avondmaal zijn toegelaten. Ook vindt men daar gegevens omtrent onze ZENDING, en een lijst van onze Kerkelijke WERKBLADEN.

In het 'Aanhangsel' zitten weer, als verleden jaar, de OUD GEREFORMEERDE KERKEN IN PRO- VINCIE (Oost-Friesland en Grapshap Benheim); dan de GEREFORMEERDE GEMEENTEN IN NEDER- LAND ontstaan uit de actie van Dr. LEDERBROEK, en ook de GEREFORMEERDE GEMEENTEN ONDER 'T KRUIS, De Nederlandsche Gereformeerde Kerken in Duitschland: DUISBURG, HASSELBERG en RUHRORT vindt men onder de Classe ARNHEM.

De TWEEDE Rubriek: ONDERWIJS—BARM- HARTIGHEID—VEREENIGINGEN, geeft het noodige omtrent: de THEOLOGISCHE SCHOOL en de VRIJE UNIVERSITEIT; de Geref. GYMNASIA en H. B. SCHOLEN, en verder wat op het L. O. betrekking heeft. Ook bevat zij gegevens omtrent de STICHTINGEN van BARMHARTIGHEID en omtrent het Geref. VEREENIGINGEN.

De LAATSTE Rubriek herdenkt, in welge- schreven, pietet-volle IN MEMORIAM's, onze predikanten W. v. ASSELT, K. B. v. DIEMEN, E. DOUMA, P. EIJNDING, J. A. GORDIJK, L. NEIJMANS, T. NOORDWIJER, J. SCHÖMAKER, Docent A. STEKKEER, en onze predikanten H. H. VEDER, H. T. VELDE, H. VISSINK, P. J. WIDJINGA en H. K. ZIJLSTRA.

De Samenstellers hebben eer van hun werk en ook ditmaal een, voor onze Kerk en voor allen die in haar uitwendig leven belang stellen, onmisbaar boekje gegeven.

Een niet minder onmisbaar werkje, voor ieder, die van de Nederlandsche Zending op de hoogte wil zijn, gaf Dr. J. KRUGER, Geref. Predikant te SILVOLDE, als Redacteur van het ZENDINGBOEKJE.

Het is te verkrijgen bij den Boekhandel van den Zendingraad: JAVASTRAAT 78, DEN HAAG.

Na den KALENDER vindt men een MENDEL- WERK, dat opent met een JAAROVERZICHT 1913 en waarvoor Dr. H. WEISS een gedeelte van zijn toespraak in AUGUSTUS te LUTTEREN gehou- over: HET WERK ONDER DE SURINAAMSCHE NIGERS IN HET LICHT VAN HET HALVE ERW- FLEET HUNNER VERBODING, afkomst. Evenzo deed Dr. JOH. RAUWS met zijn te LUTTEREN gehouden toespraak: GELEID EN ZENDING, terwijl de heer H. GROOTHUIS, hulprediker op Timor, voor dit MENDELWERK een opstel over: HET CHRISTENDOM OP HET EILAND TIMOR leverde en Dr. J. HENZEL een over: ZENDING EN WERELD- GELEIDEN.

Na dit MENDELWERK doet de heer Jan Willem GUNNING J. Hzn. verslag van den arbeid en de samenstelling van den ZENDINGSTUDIE RAAD, die dit boekje uitgeeft. Van dien Raad is thans Dr. T. R. CALLENBACH Voorzitter, genoemde heer GUNNING, FRANS HALSTRAAT 16, UTRECHT, Secr.-Penningm., en de andere leden zijn: Freule H. B. DE LA BASSOUR CAAN, Dr. J. HENZEL, B. M. ALKEMA en Dr. J. KRUGER. Correspondend lid voor Nederl.-Oost-Indië is Mevr. J. C. VAN ANDEL—RUTGERS, Meissen, Soerakarta (Java).

Ook in dit Jaarboekje vindt men een Statistiek en wel, zooals van zelf spreekt, een STATISTIEK DER ZENDING.

Het is vooral door deze Statistiek dat het metterdaad een praktisch ZENDINGSAIDEMEUM is. Deze Statistiek heeft 4 rubrieken:

In de EERSTE vindt men alles wat betrekking heeft op de Zending in Nederl.-Oost-Indië en daar- onder dan ook de ZENDING DER GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND.

In de TWEEDE de Zending in Nederl. West- Indië.

In de DERDE Nederl. Zendingarbeid buiten onze Kolonien (Egypte en China: HET NEDERL. WILHELMINA VROUWENHOSPITAAL TE AMOY).

In de VIERDE: Zending onder de Joden in Nederland, en daaronder ook: ZENDING ONDER DE JODEN VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND. De dienstigheid van dit boekje voor de zendingvrienden wordt zeker niet weinig verhoogd door een ALFABETISCHE NAAM- EN ADRESLIJST VAN ZENDINGSAIDEMEUMS IN OOST- EN WEST-INDIË, terwijl allen, die aan Zendingsliteratuur doen, veel nut kunnen hebben van de Verklarende, door Dr. KRUGER bijgewerkte, 'WOORDENLIJST' van Maleische en andere in- landsche woorden.

Onder 'wetenswaardigheden' vermeldt dit Vademecum, dat de inlandsche bevolking van O. I. 37.020.460 inwoners bedraagt. Daarvan zijn ongeveer: 35 miljoen Mohammedanen, 2 miljoen Heidenen en 1/2 miljoen Christenen, waarvan ongeveer 29.000 Roomsche-Katholieken.

Ten slotte het jaarboekje ten dienste van de Christelijke Jongelingsverenigingen.

De samenstellers, de heeren VONKENBERG EN OVERSTEEG, hebben hun taak vrij ruim opgevat. Want wel kreeg in hun boekje de Bond van Jongelingsverenigingen op Gereformeerden Grondslag de eerste en grootste plaats, maar ook de andere Jongelingsverbanden ten onzent en de bij geen Bond aangesloten Jongelings- verenigingen zijn er niet in vergeten. Zelfs van het Studentencorp der V.-U. te Amsterdam en van dat onzer Theol. School te Kampen worden er de Senaten in genoemd, en ook de Nat. Chr. Onderoff. Vereeniging is er, evenals de NEDERL. MILITAIRE BOND, in vermeld.

Het laatste is, met het oog op onze jongens die in dienst gaan, nog zoo kwaad niet. Bij den NEDERL. MIL. BOND toch worden op p. 164 ook de TEHUIZEN VOOR MILITAIREN opgegeven en daaronder staat dan:

'De ouders van zonen, die in mil. dienst treden, doen wel, het adres dier recruten op te geven aan den huisvader van het Militair Tehuis in de garnizoensplaats waar zij ingedeld zijn. De naam van den huisvader in over het adres niet noodig, in elk garnizoen is maar een Tehuis'.

Laat mij aan de STATISTIEK, die natuurlijk ook dit jaarboekje geeft, het volgende staatje over 1913 mogen ontnemen:

	Vereeni- gingen	Leden
Nederl. Bond v. Jongelingsver- eenigingen op Geref. Grondslag	623	13302
Nederl. Jongelingsverbond	499	11488
Bond van Ned. Herv. Jongel- Ver. op Geref. Grondslag	34	694
Nederlandsch Lutherische Jongel- ingsbond	12	256
Bond van Chr. Geref. Jongel- verenigingen	32	397
Bij geen Verbond aangesloten	195	2967
	1395	30904

Wat, behalve de statistische gegevens (p. 73— p. 195), zijn hooge waarde aan dit jaarboekje geeft, is het voortreffelijk artikel: ONZE BONDS- doot van p. 31 af aan de STATISTIEK vooraf- gaat. De schrijver van dit artikel, die mij, afgaande op stijl en woordenkeus, niemand anders dan de 1e Voorzitter van den Bond van Gereformeerde Jongelingsverenigingen, Dr. VONKENBERG zelf dunkt te zijn, teekent daarin de idee van zijn Bond eerst op zichzelf, maar dan ook in tegenstelling met de idee van het Nederl. Jongelingsverbond.

Nu zou ik niet iedere uitdrukking in dit artikel voor mijn rekening willen nemen; zoo zijn voor mij: 'het zalig worden als het doel des levens' en 'de eere Gods als het doel des levens', niet te scheiden. Maar, dit na daar- gelaten moet ik verklaren zelden een meer pakkende en duidelijke uiteenzetting van de idee van den Bond der Geref. Jongelingsver- eenigingen gelezen te hebben, dan deze.

En het is dat niet alleen, waarom ik VONKEN- BERG's artikel voortreffelijk noem.

In zijn toepassing toch van het Calvinisme, als wereld- en levensbeschouwing, op de Bonds- idee, vermag het, bezielt als het is, bij den lezer zulk een machtige bezieling ook voor het Cal- vinisme zelf te wekken, dat het in onze literatuur, die voor het Calvinisme zoekt te winnen en te sterken, — een eereplaats toekomt.

Reeds alleen om ONZE BONDSDOOT zal ieder Gereformeerde goed doen zich dit jaarboekje aan te schaffen.

Bijna zou ik Dr. VONKENBERG in overweging geven, zijn enthousiasme en toch zoo zakelijk artikel ook afzonderlijk verkrijgbaar te stellen.

'n Beetje geestdrift is, in deze dagen, ook onder ons, waarlijk geen overbodige weldo.

G.

Uit de Pers.

Met bijzondere belangstelling namen we ken- nis van dit stuk uit de *Vragenbus van de Gereformeerde Kerk*.

Een inderende uit W. schrijft ons, dat hij maar niet begrijpt hoe die leden onzer Kerk, die voor- standers zijn van den Gereformeerden Bond, en de leden der 'Gereformeerde Kerken in Nederland' zoo met elkaar kunnen ophebben. Wanneer inder- de de prediking van de Bondsprekanten verge- lijkt met de prediking, die tegenwoordig bij de 'Gereformeerde Kerken' in zwang is, dan ziet hij daarin veel meer twee tegenovergestelde uitersten. In de 'Gereformeerde Kerken' een beaalt voorwerpel- jke prediking; bij de mannen van den Gerefor- meerden Bond een even beaalt onderwerpel- jke prediking. En toch, schrijft de geachte inder- de, toch gaat er bijkans geen week voorbij, dat de *Herant* niet met welgevallen leest uit de *Waarheid- vriend* overneemt, of met ingeslotenheid van de *Waarheidsvriend* getuigt.

Hoe, vraagt inderende, is dat te verklaren?

Antwoord. Dat de prediking bij den Gerefor- meerden Bond enerzijds en bij de Gereformeerde Kerken anderzijds dat tweerlei karakter vertoont, schijnt wel vast te staan. Natuurlijk zijn onder de leden van elke groep, die tot het geheel der kin- deren van Gereformeerden huise behoort, zowel predikanten te wachten, wier prediking meer een onderwerpel- jke karakter vertoont, als anderen, wier prediking meer voorwerpel- jke mag worden geheeten. Dat al noots zo blijven. 't Staat in verband met iemands persoonlijkheid aanleg en met den weg, waarin God de Heere hem geleid heeft de Schrift te lezen, dat er verscheidenheid van gaven is bij één- zelfden Geest. Daarvoor behoort ook dit, dat de een meer gave heeft om uit de ervaring van Gods kinderen te spreken, de ander om de Schrift uit te leggen; wederom een ander om de Waarheid helder uiteen te zetten. En elk van die drie ver- dient dan, maar ook eerst dan afkeuring, wanneer hij

zijn gave eenzijdig gebruikt. Immers dan vervalt men in een van deze drie euvelen: of in een ein- deloos onwroeten van de gestalten en bevindingen des harten; of in een geesteloos uitpluizen en siften van de letters en woorden der Heilige Schrift; of in een verstandelijk beschouwen der openbaarde Waarheid, alsof het wiskundige stellingen waren, waarmee men zich bezig hield, en niet de Waar- heid Gods, die tot de goddelijkheid leidt.

Worden die klippen echter vermeden, dan zal men het in den prediker moeten dragen en er trouwens ook niet aan kunnen ontkomen, dat de eene of andere dezer drie gaven bij hem het meest wordt gevonden.

Niettemin schijnt het wel te zijn, zooals de inderende schrijft, dat namelijk bij de predikanten van den Bond in hunne prediking het onderwerpel- jke, bij die der Gereformeerde Kerken daarentegen het voorwerpel- jke de bovenhand heeft. Wat dan natuurlijk niet toevallig kon wezen, maar zoo wijzen op een verschil in richting tusschen deze beide groepen van predikanten.

Op de openbare vergadering van de Confessio- nele Vereeniging in Zuid-Holland, die wij in October des vorigen jaars bijwoonden, werd het door een der voornamen van den Gereformeerden Bond dan ook openlijk uitgesproken, dat de pre- diking die tegenwoordig in de Gereformeerde Kerken wordt gevonden, eene andere prediking was dan door hem en zijn geestverwanten werd ver- land. Dat is eene bevestiging van wat door den inderende wordt beweerd.

Wat nu betreft de verklaring van het feit dat, ondanks dat groote verschil, de leden der beide groepen toonen elkander zoo bijzonder ge- negen te zijn, wij meenen reeds vroeger overvlo- dig te hebben aangehouden:

Ie, dat dat verschil in de wijze van pre- dikten zeer goed is te verklaren als een gevolg van het zich bevinden in verschillende Kerken. Een Bondman, die volgens zijn eene Kerkbeschou- wing eigenlijk niet in de Hervormde Kerk, maar in de Gereformeerde Kerken thuis behoort, kan nu eenmaal in onze Hervormde Kerk niet prediken alsof hij stond in een Gereformeerde Kerk.

2e, dat de sympathie, die nochtans tus- schen de leden van beide groepen wordt gevonden, zeer goed is te verklaren uit de sympathie, die op ander gebied tusschen hen beide wordt ge- vonden; weten op Kerkrechtelijk gebied en op politiek gebied.

Daarover zullen wij dus ditmaal niet meer uit- weiden.

Alleen willen wij, wat het Kerkrechtelijk betreft, onze bewering met een enkel voorbeeld toelichten. Zooals men weet, zijn in de jaren 1886-'88 over de bezittingen onzer Hervormde Kerk ver- schillende processen gevoerd; tot voor den Hoogen Raad toe.

Degenen, die toen in Doleantie waren gegaan, waren namelijk van meening, dat zij de wettige voortzetting van de oude Gereformeerde Kerk waren, en dus ook konden aanspraak maken op de Kerk- gebouwen, fondsen en bezittingen van wat naam ook, die tot dusver bij de Hervormden in gebruik waren geweest.

De verschillende rechtbanken in ons land waren toen van eene andere meening.

De Doleerenden verloren hunne processen en moesten al de goederen laten aan de Hervormden. Welnu, wat lezen wij nu in de *Waarheidsvriend* van de hand van den bekenden 'medewerker' met betrekking tot deze zaak.

Letterlijk het volgende:

'Volgens Dr. Kromsigt is eene gemeente slechts eigenaars als onderdeel der Nederlandsche Hervormde Kerk, zooals in 1886 is gebleven.'

Maar de Hooge Raad heeft dat toen wel be- staat, doch ook in de opvattingen dienaangaande kon wel eens spoedig kentering komen.'

En dan, een eind verder:

'Zoo wel eens kunnen gebeuren, dat Dr. Kromsigt spoedig op zijn schrijftafel een boek ter recensie kreeg, waarin een Nederlandsch Hervorm- den gezangen-zingend jurist bewijzen zal, dat het recht in 1886 aan de zijde van de Doleerenden was.'

Zoo schrijft de *Waarheidsvriend*.

Nu zullen wij die kwestie, wie de rechtmatige eigenaar is van de Kerkgoederen, hier natuurlijk niet bespreken.

Wij constateeren alleen het volgende:

De genoemde medewerker in de *Waarheidsvriend* vermeidt niet maar bloot, dat een jeugdig rechts- geleerde is opgestaan of beter nog zal opstaan, en dat die jeugdigste rechtgeleerde zal beweren of zal trachten te bewijzen, dat de tegenwo- ordige afgescheidenen de rechtmatige eigenaars zijn der Kerkgoederen. Neen, al die aanstaande beweren gelden voor dezen man van de *Waarheidsvriend* nu bij voorbaat reeds als zoovele 'bewijzen'.

Ook ziet de *Waarheidsvriend* die 'bewijzen' niet met schrik tegemoet, en evenmin met eene gelatenheid, die zich aan de uitspraak van het recht onderwerpt, welke die ook zijn moge. Neen, met kennelijke ingeslotenheid wacht de *Waarheidsvriend* die bewijzen af en de gevolgen die ze onvermijdelijk na zich zullen slepen, en reeds nu worden die komende bewijzen ons onder den neus geduwd.

Mij dunkt: dat één e kan dienen om inderende een weinig beter te doen verstaan, hoe de weder- zijge verhouding tusschen leden van de Gereformeerde Kerken en die van den Gerefor- meerden Bond zoo alleszins uitnemend is.

Als de palmdichter zingt:

Ik ben een vriend, ik ben een medgezel
Van allen, die Uw Naam in waarheid vrezen,
dan is dat ook uit het hart van ons, Confessioneele, gegrepen, en dan willen wij dat ook toepassen op al die leden der Gereformeerde Kerken, die God waarlijk vrezen, of van wie dat naar den aard der liefde mag worden ontleend.

Al zijn wij kerkelijk gescheiden en al denken wij op verschillende punten verschillend, in 't voor- naamste blijven wij dan één en wenschen dat niet te vergeten.

Dat is 't echter niet, wat de verhouding tus- schen Gereformeerden Bond en Gereformeerde Kerken zoo uitnemend maakt en wat de *Herant* zoo vriendelijk stemt tegenover de *Waarheidsvriend*. Anders moesten ook wij in dezelfde liefde deelen!

De geachte inderende weet nu echter reeds beter, welke de redenen zijn der sympathie, die zijne verwondering zoo zeer gaande maakte.

Voor den milden, vriendelijken toon, die uit dit artikel spreekt, zijn we erkentelijk. Subject- ief en objectief zal steeds elkaar moeten aan- vullen; doch anders meenden we, dat onze bijna 1900 Mediatien die nu reeds verschenen zijn, genoeg aantoonde, hoe waarlijk het subjectieve geloofsvolen voor ons geen bijzaak was.

Dat we, als doleerenden, hier afgescheidenen worden genoemd, deert ons niet, zoo althans de geachte schrijver ons betuigt, dat dit ver- wiselen van den naam onwillkeurig was.

Anders zou het onvergeelijk zijn.

En wat nu de hoofdvraag betreft, waarom de *Herant* meer sympathie koestert voor de *Waarheidsvriend* dan den Bond, dan voor de Confessioneele Vereeniging en de 'Gerefor- meerde Kerk', zoo zij de geachte schrijver zoo goed op de historie van de Confessioneele Vereeniging in de dagen van haar bloei terug te gaan, toen de *Herant*, juist uit onvoldaan- heid met haar te zwak Gereformeerde karakter, eigen paden koos, — en zelf zal hij het antwoord op deze vraag vinden.

Dr. A. K.

Officieele Berichten.

POORTUGAAL, 1 MAART 1914. Met smart geeft de kerkeraad kennis, dat Dr. Diemer, met advies der classe, wegens geschikte gezondheid, een jaar rusttijd noodig heeft.

Alle stukken voor den kerkeraad van nu voortaan te zenden aan:

A. HORS,
Voorzitter van den kerkeraad.

Buitenland.

GEMENGU NIEUWS.

Weduwen-verdranding. Het gerechtshof in Alla- habad in Engelsch Indië had in November een geval van weduwenverdranding te berechten. Vijf verwanten van een gestorven Hooftpriester in Main- poerl stonden terecht onder beschuldiging, dat zij de weduwe hadden aangezet het lyk van haar man op den brandstapel te volgen. Zij verdedigden zich door te zeggen, dat er een vlam uit den hemel was gekomen om de vrouw te verteren. Doch het hof nam daar niets van aan en veroordeelde alle vijf beklaagden tot vier jaar gevangenisstraf.

Terziet. Vijf-en-twintig jaar geleden beweerde een oud-soldaat, die zich Jeezel noemde, dat hij een bijzondere openbaring had gehad, tengevolge waarvan hij een tempel in Chatham liet bouwen, waarin de uitverkorenen tot het einde der wereld zouden wonen. Hij gaf voor de rol te besitten, waarop de namen van de 144.000 geschreven stonden die behouden zouden worden. De man had groote macht over zijn volgelingen. Zeer werden dezen oorspronkelijk toen Jeezel afdier, want hij had ver- speld, dat hij eenzoo zou blijven leven. Zijn tempel, die nog niet geheel voltooid was, is nu ingericht tot een Bioscoop-theater.

Een confrérie van Boedhisten. Gedurende de revolutie die in China gewoed heeft, werden duizenden Boedhistische tempels in de provincie Yunnan, in het Zuid-Westen van het rijk gelegen, veranderd in scholen, soms met, soms zonder den wil der bevolking. De priesters konden dit niet verhinderen. De Lama-kloosters op de grenzen van Thibet bleven echter bestaan. De Lama's zijn de priesters der Boedhistische religie. Het spreekt wel van zelf, dat de Boedhistische priesters nu aan het werk gaan, om het Boeddhisme te doen herleven en ook de verloren bezittingen terug te krijgen. Daarvoor werd van 25 tot 27 Augustus te Likiang-fu eene confrérie gehouden. Bij het volk bestaat de overtuiging, dat de afgoden weg te doen en niet meer onder de macht der Lama's te staan; geen wonder dat de priesters van het Boeddhisme trachten het verloren gebied weder terug te winnen. Het zou te betreuren zijn, indien het volk de afgoderij van het Boeddhisme liet varen zonder daarbij voor het Christendom gewonnen te worden. Daarom is de roeping der Christenen tegenover de Heidensche volken in deze dagen zoo gewichtig.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE SPEELMAN.

II.

DE BEWONERS.

Toen de heer Van der Spronk zich op Jadia vestigde, had hij dit hoofdzakelijk gedaan om daar als een rijk land-edeelman op zijn gemak en voor zijn genoegten te leven. Hij sprak zoo ongeveer als de rijke dwaas, die tot zich zelf zeide: 'Ziel, gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren; eet, drink, en wees vroolijk.' Het zou hem gemakkelijk zijn gevallen, daar er weer oorlog uitbrak, opnieuw een aanstelling in het leger te krijgen, en zoo allicht roem, eer en voordeel te behalen. Maar hij had van den oorlog genoeg, nu hij rustig op zijn goederen leven kon.

Om hoogere dingen dan de aardse bekom- merde de heer Van der Spronk zich zeer weinig. Hij had indertijd in de Gereformeerde kerk belijdenis afgelegd. Maar dit was hoofdzakelijk geschied naar gewoonte, wijl zijn ouders tot die kerk behoorden, en vooral omdat iemand die buiten de Gereformeerde of Staatskerk stond zeer moeilijk een landsbetrekking kon krijgen. Zijn hart was er echter niet bij. Wel had hij in de kerk te Rheden een geheele bank voor zich en zijn huisgenooten, en bezette hij die bank ook vrij getrouw, maar dit was meer omdat het deftig stond en zijn belang het meebrengt. Een grondbezitter die nooit ter kerk kwam, zou toen in die streek bij zijn onderhoorigen niet in achtiging zijn geweest. En hoe gevaarlijk dat was, had de heer Van der Spronk in zijn krijgsmans- leven maar al te vaak gezien.

De vrouw des huizes was afkomstig uit het Waalsche gedeelte van de Zuidelijke Nederlanden, het tegenwoordige België. Van stand was zij hooger dan haar man, wijl zij zich op een adellijke afkomst kon beroemen. Op zijn krijgsochtten, bij een inkwartiering, had hij haar leeren kennen, en kort daarop ten huwelijk gevraagd. Er was echter een groot bezwaar n. l. dat de dame Roomsche was, en de heer Van der Spronk meende terecht, dat een Roomsche vrouw in zijn omstandigheden hem minder paste. In de Noord-Nederlandsche kringen was men nu eenmaal op Roomschen minder gesteld.

Doch dit bezwaar verviel spoedig, want de dame verklaarde zich bereid, zonder eenig bezwaar als haar aanstaande het wenschte, Gereformeerd te worden, als zij maar eerst wat wat dat was. Want tot nog toe had men Gereformeerden en Lutherischen en dergelijken haar afgeschilderd als ongeloofige, woelkele en gevaarlijke lieden, en dat begreep ze nu wel dat was toch niet zoo. Van der Spronk echter maakte het haar gemakkelijk door te zeggen: 'Och, het onderscheid tusschen Roomsche en Gereformeerde is niet groot. Vele dingen ge- looven ze allebei, wat den godsdienst betreft. Alleen gelooven de Roomschen veel meer dan wij en hebben de mis en de biecht, die bij ons niet bestaan. Als ge dus eenvoudige dingen laat varen die bij ons niet gelden, is het in orde'. Dat was nu wel zotteklap, maar het meide was er mede tevreden en ging na eenig onderwijs ontvangen te hebben, tot de Gereformeerde kerk over. Dit was gebeurd in Staats-Brabant waar zij familie had. In haar vaderland zou het moeilijker geweest zijn. Kort daarop was zij getrouwd.

Zooover te oordeelen valt, was de dame voor allen godsdienst tamelijk onverschillig. Ging haar man althans nog ter kerk, zij bijna nooit. Aan tafel werd uit oude gewoonte nog even gebeden vóór den eten, maar overigens was in huis van God en Zijn dienst geen sprake. Mevrouw leefde louter voor haar genoegten, wat meer nog dan haar man, die althans zijn goederen en zaken te beheeren had. Met de huis- houding bemoeide zij zich zoo weinig mogelijk. De zorg daarvoor rustte bijna geheel op een huishoudster, die men vertrouwen kon, en die eethuiske dienstboden onder zich had. Dat dit huishouden op die wijze bijzonder veel kostte, is te begrijpen. Doch de heer des huizes maakte daarop nooit aanmerking en zijn vrouw nog minder, wijl de goederen die zij bezaten belang- rijke inkomsten opleverden, en de rentmeester alle jaren nog vrij wat overhield. Bovendien was de heer Van der Spronk de eenige zoon van zeer rijke ouders die hem veel hadden nage- laten. Zoo was het hem niet moeilijk gevallen